

Co přinesla nová univerzita?

Vzdělávací cíl: Žáci se skrze analýzu dobových pramenů z různých perspektiv zamýšlí nad rolí Československa v procesech dekolonizace.

Klíčová slova: dekolonizace, vzdělávání, dobové perspektivy, sestavujeme podloženou odpověď

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FAKSIMILE (5 min.)

Prohlížení faksimile dokumentu s pomocí lupy a četba přepisu.

Ukázka pochází z oficiálního textu, který se ohlíží za činností Univerzity 17. listopadu po deseti letech její existence. Univerzita 17. listopadu byla založena jako instituce pro studenty ze zemí tzv. třetího světa v roce 1961. Díky stipendiu mohli do Československa přijíždět studenti z mimoevropských zemí, kteří zde absolvovali jazykový kurz a poté odborné vzdělávání. Univerzita byla zrušena v roce 1974.

2 OZNAČOVÁNÍ KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ (7 min.)

Označování pasáží, které vypovídají o účelu, za jakým nová univerzita vznikla.

Žáci mohou zaznamenat témata jako je rozvojová pomoc, boj proti „imperialismu a kolonialismu“ nebo příprava studentů na budoucí povolání v zemích jejich původu.

3 SHRNUTÍ ANALÝZY TEXTU (3 min.)

Odpovídání na otázku do textového pole na základě předchozí analýzy textu:

❓ Za jakým účelem podle oficiálního textu univerzita vznikla?

Žáci mohou zdůraznit jak pomoc rozvojovým zemím, navazování mezinárodních vztahů, boj proti chudobě, tak politický rozměr: boj proti kolonialismu a imperialismu. Lze si také povšimnout, že text představuje Československo jako vysoce rozvinutou zemi, která „civilizuje“ jiné společnosti skrze práci univerzity. Žáci také mohou formulovat odstup od textu s ohledem na to, že jde oficiální tiskovinu univerzity.

4 KONTEXTUALIZACE DOKUMENTU (10 min.)

Prohlížení pramenů v doplňkové galerii s pomocí lupy. Odpovídání na otázku do textového pole: ❓ Jaké politické zájmy Československa byly spojeny s Univerzitou 17. listopadu?

Žáci se seznamují s dalšími prameny vztahujícími se k Univerzitě 17. listopadu:

- Zpráva předsednictvu ÚV KSČ o situaci na Univerzitě z roku 1973.
Text ukazuje na úzké propojení politických a ideologických zájmů s existencí univerzity. Důležitá je zde i formální část analýzy: významem Univerzity se zabývalo i ÚV KSČ. Pro stručnost je vyznačena jen polovina textu, nicméně je možné pracovat s celým textem.

- *Pasáž z knihy Josefa Hotmara Afrika první generace z roku 1976.*
Josef Hotmar byl významný český publicista a autor literatury faktu 70. a 80. let. Vydal celou řadu knih ze svých cest do zahraničí.
- *Poštovní známka ke Dni přátelství československého a afrického lidu z roku 1961.*
- *Fotografie z návštěvy prezidenta Ghany Kwame Nkrumaha z roku 1961.*
Poštovní známka i fotografie zastupují ve výběru pramenů oficiální obrazy československo-afrických vztahů. Právě s Ghanou mělo Československo velmi úzké vztahy, což se odráželo jak v kulturních kontaktech, tak v kontaktech politiků na nejvyšší úrovni.
- *Fotografie studentů Univerzity 17. listopadu před budovou univerzity.*
Univerzita 17. listopadu sídlila na Senovážném náměstí 26 v Praze.

Otázka směřuje pozornost žáků k tomu, že Univerzita 17. listopadu byla součástí zahraniční politiky Československa a že s ní byly spojovány politické, ideologické a hospodářské cíle.

5 INTERPRETACE PRAMENŮ (5 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy textu a dalších pramenů odpovídají do textového pole na rámcovou otázku: **❓ Co přinesla nová univerzita československému státu? ❓ Co přinesla nová univerzita zemím původu studentů?**

V odpovědích žáků by měl být znát posun od odpovědi na otázku z kroku 3. Žáci by měli zvažovat různé stránky fungování univerzity.

Československému státu mohla přinést posílení vztahů s čerstvě dekolonizovanými státy Afriky, které umožňovaly československému průmyslu se uplatnit v zahraničí. Důležitý je také kontext studené války, kdy se africké státy staly předmětem zájmu obou bloků. V tomto smyslu lze také chápat snahy o „šíření myšlenek socialismu“ do afrických států. Československá společnost také mohla sdílet představu o své „vyspělosti“ v kontrastu s rozvojovými zeměmi.

Zemím, odkud studenti pocházeli, mohla univerzita přinést vzdělané elity a hospodářské investice. Tyto projekty však lze také vnímat jako součást politiky studené války. Československo v éře studené války vysílalo stovky expertů do afrických zemí a podílelo se zde na budování hospodářské infrastruktury.

Další možnosti zapojení do výuky:

- Tématu vztahu dekolonizace a Československa se věnuje také cvičení HistoryLabu [Proč byli uneseni?](#)
- Vhodný pramen k situaci zahraničních studentů v Československu představuje kniha Terezy Stejskalové *Filmaři všech zemí, spojte se!* z roku 2017, která přístupnou formou představuje téma jak z politické, tak každodenní perspektivy a přináší také rozhovory s několika absolventy pražské FAMU.